

КЛУБ „ЮНДОЛА '99” – 20 ГОДИНИ ПОСВЕТЕНИ НА ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВАТА НА УПРАВЛЕНИЕТО И УСТОЙЧИВОТО РАЗВИТИЕ

Иван Палигоров
Лесотехнически университет, София

Резюме

Представено е кратко обобщение на по-важните моменти от историята и изследванията в областта на управлението и устойчивото развитие през изминалите 20 години.

Ключови думи: управление, устойчиво развитие.

Keywords: management, sustainable development.

JEL: Q01.

Голяма чест и отговорност е от името на организационния комитет, от името на ръководството и преподавателите от факултет „Стопанско управление”, както и от свое име да поздравя всички участници с навършването на 20 години от първата среща на участниците в научната конференция „Управление и устойчиво развитие”. Древна китайска мъдрост гласи – „И най-дългият път започва с първата крачка”. И така, крачка след крачка се навършиха 20 години. Толкова са и годините от издаването на първия брой на научното списание на ФСУ „Управление и устойчиво развитие”. За нас изминалото време бе богато на много предизвикателства, много усилия, ентузиазъм и реализирани постижения, които ни изпълваха с удовлетворение, с усещането, че работим за кауза! Погледът в историята, припомнянето на изминатия път ни позволява да си обясним как са постигнати днешните резултати, за да могат по-младите колеги да запомнят и запазят традициите и с удвоен ентузиазъм да се справят с новите предизвикателства на бъдещето.

Началото бе поставено на 21 март 1999 г., когато учени от 11 висши училища – Университета за национално и световно стопанство, София; Технически университет (ТУ), София; Технически университет, Габрово; Стопанска академия „Д. А. Ценов”, Свищов; Минно-геоложки университет, София; Висше транспортно училище, София; Висше военно училище „В. Левски”, В. Търново; Химикотехнологичен и металургичен университет, София; Бургаски свободен университет; Бургаски университет „Проф. д-р Асен Златаров” и Лесотехнически университет, София, експерти от Националната агенция за оценка и акредитация, Националното управление по горите, Министерство на околната среда и водите, представители на неправителствени организации и на частния бизнес се събраха в базата на Учебно-опитно горско стопанство „Г. Ст. Аврамов” – Юндола на теоретичен семинар,

за да дискутират по проблемите на обучението във висшите училища в контекста на новата либерална концепция за устойчиво икономическо развитие. В хода на дискусиата се породиха идеята, че устойчивото развитие на света обхваща в единство триадата „човек–общество–природа”, че е необходимо да се провежда постоянна, все по-задълбочена научна дискусия и да се търсят практически механизми за налагането на тази нова управленска, общо научна и светогледна концепция. Много са хората, имената на които следва да бъдат записани с големи букви сред основателите, но е невъзможно да не се подчертае заслугата на проф. Асен Ковачев, проф. Иван Йовков, проф. Георги Пухалев, проф. Диана Иванова. С времето все повече расте убеждението ни, че не би било възможно да се развие тази научна дискусия, ако с течение на времето „семето на идеята не намери благоприятна почва” за своето развитие в съзнанието на всички нас, авторите на научните публикации и съобщения. Значението на конференцията като форум, на който става широк и богат обмен на идеи, на научна и научно-приложна информация е гаранция за поддържане на традицията за висок професионализъм. Нещо повече, един от най-важните изводи от първата дискусия в неформалния Клуб „Юндола '99” остава и до днес: „Устойчивото развитие не е състояние, което веднъж завинаги трябва да бъде установено. То не е идеален образ, с който действителността е длъжна да се съобразява. Устойчивото развитие на природата и обществото е форма на движение, което премахва сегашното състояние. Условието, темповете и посоката на това движение са предопределени от съществуващите предпоставки. Задачата на науката за устойчиво развитие е да ги разкрие, а на практиката да ги използва при вземане на управленски решения.”.

Основните предпоставки, които ни събират и днес за да дискутираме по проблемите на нова-

та управленска парадигма, базирана на изискванията на устойчивото развитие не са се променили.

На първо място, необходимостта да бъдат осмислени натрупаните значителни научни и познавателни ресурси от проведените до сега 20 конференции. За нас, като преподаватели, е важно да дискутираме как тези познания да се въведат по подходящ начин в образователния процес, а за практиците, как те да се трансформират в действени управленски инструменти, базирани на изискванията на устойчивото развитие.

На второ място, неусетно дискусиите по тези въпроси се превърнаха в непрекъснат процес, в необходимост за всеки от участниците. Наложил се идеята, че устойчивото развитие обхваща в единство триадата „човек–общество–природа“, с всички аспекти на неговото проявление. Докато на първата конференция (м. март 1999 г.) се дискутираха само проблемите на обучението във висшите училища в контекста на новата управленска парадигма, базирана на изискванията на устойчивото развитие, то още през декември на същата 1999 г., втората научна конференция бе посветена на *„Управлението на промяната в контекста на евроинтеграцията“*. Във фокуса бе желанието да се обсъждат най-актуалните въпроси и да се търсят рационални решения. Конференцията бе първа в нашата страна, както по своята проблематика, така и по време на провеждане – само няколко дни след официално отправената на 11.12.1999 г. покана към България да започне преговори за влизане в Европейския съюз.

Днес, България е една от страните-членки на европейското семейство. Нещо повече, през 2018 г. председателства ЕС за 6 месеца. Бяха очертани нови перспективи, както във вътрешно политически, така и в международен план. Особено важно е как ще се справим с тези нови предизвикателства. Кой са тези въпроси, решенията на които следва да подпомогнем? Как ще успеем да развиваме нашата страна, кои ще са приоритетите за развитие на икономиката, в кои отрасли или сектори ще се инвестира, за да се преодолее изоставането в обема на БВП, в производителността, определящо най-ниските доходи в ЕС. България има много древна история, богата култура, традиции и природни ресурси, което ни прави една много желана туристическа дестинация. За да се подпомогне развитието на туризма, да се улеснят инвестициите в реални сектор се влагат много Европейски средства за обновяване или построяване на нова базова инфраструктура, за подобряване на транспортната инфраструктура.

В този контекст за нас е още по-важно да си поставим въпроса, с какво ние *бихме могли да помогнем на нашето общество в този процес?*

Изминатият път ни дава увереност в няколко неща, които следва да се подчертаят.

На първо място, тематиката на устойчивото развитие като концепция, равнопоставеният диалог между участниците, отвори широко вратите за организиране на редица тематични конференции и присъединяване на нови съмишленици.

Третата научна конференция от 2001 г. бе посветена на *„Организираните пазари в контекста на устойчивото развитие“*. Налагането на изискванията на пазарната икономика, като предпоставка за устойчиво развитие подсказва тази тема. Ударението в дискусиата бе върху същността и проблемите на организираните пазари, налагането на елементите и формите на организираните и високоорганизираните пазари, възможностите на електронния бизнес и еволюцията на пазарите в Европа, проблемите на виртуалните пазари, проблемите на борсовата търговия и др. Тази конференция отбеляза присъединяването към дискусиата на колегите от катедра „Агробизнес“ (сега „Икономика на природните ресурси“) на УНСС, с които през м. октомври на същата 2001 г. организирахме научен семинар по *„Проблемите и възможностите за интегриране на аграрния и горския бизнес в Европейското икономическо пространство“*. Бе предложена тематична дискусия в две пленарни заседания и три секции:

- Развитие на селските райони в предприемаческия период;
- Устойчиво развитие и управление на земеделието и горите;
- Финансиране и кредитиране на стопанствата в процеса на присъединяване.

Четвъртата тематична научна конференция, вече с международно участие (през 2002 г.), бе посветена на актуалните *„Проблеми на малкия и средния бизнес“*. Само няколко месеца преди това бе публикувана приетата от Министерския съвет Национална стратегия за стимулиране развитието на малкия и средния бизнес в България. Докладите бяха разпределени тематично в едно пленарно заседание и шест секции: „Бизнес среда“; „Човешки ресурси и регионално развитие“; „Ресурсно осигуряване“; „Фирмен мениджмънт“; „Информационно осигуряване“; „Вносно-износен режим“, „Инвестиции и кредитиране“. Бе отделено специално внимание на съчетаването на интересите при управлението на малкия и средния бизнес в България, проблемите на държавното регулиране, основните предпоставки и проблеми на развитието на малкия и сред-

ния бизнес, на някои териториални проблеми, като предпоставка за развитие на малък и среден бизнес. Най-силен акцент бе поставен върху проблемите на предприемачеството в земеделието и горското стопанство, свързани със защитата на конкуренцията, изграждане на партньорски отношения между малкия и големия бизнес, проблемите и възможностите за развитие на малък и среден бизнес в земеделието и горското стопанство. Дискутирани бяха някои проблеми на човешките ресурси, в контекста на регионалното развитие, а особено внимание бе отделено на човешките ресурси като стратегически фактор в развитието на бизнеса, както и на възможностите на малките предприятия да мотивират, чрез развитие на човешките ресурси. Дискутираха се проблемите и възможностите на малкия и средния бизнес да диверсифицира заетост и да бъде източник за развитие на депресивните райони в България.

Особен интерес предизвика представянето на модели на приложимост на глобалните информационни мрежи в реинженеринга на стопанските процеси, съвременните информационни системи за повишаване на конкурентоспособността и подобряване на производствения контролинг, на възможностите за използване на мобилната комуникация в малкия и средния бизнес.

На второ място, тематичното ограничаване на дискусиата през периода 1999–2002 г. доведе до променливост в броя и особено в състава на участниците, загуби се целостта и широтата на дискусиата. От 2003 г. (т.е. на петата международна конференция „Управление и устойчиво развитие“) се възстановиха поставените в началото тематични направления:

- Развитие на концепцията за устойчиво развитие;
- Управление на устойчивото развитие – критерии, индикатори и политика;
- Основни области за реализиране принципите на устойчивото развитие;
- Управление и устойчиво развитие на човешките ресурси;
- Съвременни информационни технологии в управлението и устойчивото развитие;
- Приложение на изискванията на устойчивото развитие в образованието и обучението.

Динамичните промени и отвореността, но и *устойчивото придържане към тази тематика през изминалите години, в известна степен позволи да се наложи и утвърди нещо, което ни „липсваше“ в предишните години – един постоянен диалог, толерантно обсъждане на най-актуалните въпроси в интересите на различните слоеве в гражданското общество.*

На трето място, утвърдени учени и специалисти в областта на устойчивото развитие, от една страна – професори и доценти, както и младите техни последователи – асистенти и докторанти от представените катедри и факултети на различните университети, а от друга – специалисти и експерти от практиката имат свободата на научната изява, възможността да споделят идеи, да покажат своите достижения, да трупат опит в защитаване на научни тези. Общата оценка, която се налага от съдържателна гледна точка е, че преобладаващата част (над 85%) от представените и публикувани доклади са посветени на актуални въпроси на управлението и устойчивото развитие.

Някои по-важни количествени показатели, характеризиращи утвърждаването на дискусиата през изминалия период съвсем накратко са: над 2 150 участници в проведените до сега 20 конференции; представени са и са публикувани на страниците на списание „Управление и устойчиво развитие“ 2 324 научни статии и научни съобщения, в общ обем от над 12 700 страници; 48% от докладите са представени от асистенти и докторанти (съответно 32% и 16%), 36% от доценти и 16% от професори. В още 12% от научните публикации, асистентите и докторантите са съавтори. През този период също така бяхме участници и съорганизатори на две юбилейни международни научни конференции на Лесотехническия университет, в които участваха 79 научни работници с 66 научни доклада, в общ обем от над 320 страници.

Това още веднъж доказва, че наложеният открит дух на научната дискусиа, създава възможност за равнопоставеност между поколенията при израстването в научната кариера, а от друга, предостави възможност на по-младите (асистенти, докторанти и студенти) да трупат опит в представяне и защита на научни идеи и тези по проблемите на управлението и устойчивото развитие. Нещо повече, от 2008 г. бе отделено организирането на младежка научна конференция на тема „Управление и устойчиво използване на биологичните ресурси“, с участието на ученици от средните професионални училища, която има вече 8 свои издания, с над 500 участника.

Следва да се отбележи и още един важен факт. На X-та конференция от м. март 2008 г. бе приет Меморандум, в който ние демонстрирахме отново нашето желание да бъдем партньор и помощник на държавните органи и на институциите при доразработването на Стратегията за устойчиво развитие на Република България. Получихме отговори от Народното събрание, Министерски съвет и Министерство на икономи-

ката и енергетиката (МИЕ). МИЕ, чрез Националния междуведомствен координационен съвет по устойчиво развитие организира и проведе с активното наше съучастие кръгла маса, посветена на проблемите на устойчивото развитие на Република България.

В пленарното заседание на конференция ще бъде представена покана за участие в разработването на Бялата книга за устойчиво развитие на България на основата на изискванията на Програмата за устойчиво развитие до 2030 г. на ООН, подписана от президента Плевнелиев през 2015 г.

Като първа крачка в утвърждаването на международното научно поле, следва да се посочи Международната научна конференция на тема: *„Управлението на човешките ресурси – ключов фактор за Европейската интеграция“*, която се проведе във Варна, през м. май на 2000 г., на която бяхме съорганизатори. Конференцията бе проведена под егидата на Европейския център по управление на човешките ресурси в Университета Кренфийлд, Великобритания, с личното участие на директора на центъра проф. Крис Брустър. В конференцията взеха участие още директорът на Института по управление на персонала в Упсала (Швеция) – Улф Йохансон, авторът на най-широко известната книга по „Интегрирано управление на човешките ресурси“ – проф. Мартин Хилб от Швейцария, завеждащи катедри по управление на човешките ресурси от Университетите в Гент, Прага, Виена, Тампере, Падеборн (Германия), Атина, Лимерик (Ирландия), Лисабон, Барселона, Истанбул и Кипър. От българска страна в конференцията участваха: преподаватели и научни работници от 9 университета, както и специалисти по управление на човешките ресурси от водещи компании в областта на управлението и развитието на човешките ресурси – Хил Интернешънъл, Снелинг, Персонал и мениджмънт консултинг, KPMG, ProSoft, Център за развитие на човешките ресурси, Програма ФАР, Шнайдер Електрик, Кларина, НОИ, НЕК, АЕЦ Козлодуй, БДЖ, Плевен ботълинг, Бритиш американ табако – България, Рила солушън – България, ТехноЛогика, Балканфарма, Нью-Ай, ВІВА и др. Като резултат от тази конференция през 2000-та година Факултет „Стопанско управление“ на ЛТУ бе поканен за сред учредителите и за колективен член на Българската асоциация за управление и развитие на човешките ресурси (днес Българска асоциация за управление на хора).

В последните 15 години след 2004 г. международното участие в конференцията вече се измерва с над 30 участници годишно, от повече от 11 страни от 4 континента.

За XXI-та конференция са заявили участие 199 автори, от които 15 от чужбина – Австрия (1), Латвия (2), Ливан (1), Македония (6), Сърбия (1), Украйна (4) и 184 от България – 29 университета, 3 института на Българската академия на науките, специалисти и експерти от държавни институции и фирми, като е заявено представянето на 140 доклада и постера.

От съдържателна гледна точка, по време на конференцията отново ще бъдат дискутирани най-важните въпроси от утвърдената тематика в областта на управлението и устойчивото развитие. Едновременно с това, на конференцията се надяваме да се запази широтата на дискусиата по приетите тематични направления, а конференцията да се утвърди като място за обмен на идеи.

В заключение, ако трябва да се изберат най-важните фактори, равни по своето значение през изминатия път, си позволявам да посоча на първо място, ентузиазмът на основателите, които ползвайки пример от биологията „посяха семето“ на идеята за научна дискусия по проблемите на управлението и устойчивото развитие – проф. Георги Пухалев, проф. Иван Йовков, проф. Алекси Данчев, проф. Асен Ковачев, проф. Дияна Иванова, доц. Катинка Михова; на второ място, на участниците в научните конференции, които са „почвата, в която това семе покълна, разви се и дава своите плодове“ и на трето място, екипът от организатори от факултет „Стопанско управление“ – деканите и зам.-деканите проф. Йовков, проф. Палигоров, доц. Тодоров, доц. Ковачева, проф. Стоенчев, членовете на организационния комитет – ръководителите на катедри – проф. Петков, доц. Михова, проф. Бонева, проф. Стоенчев, проф. Желязова, доц. Милчев доц. Младенова, доц. Драгозова, доц. Милчев, доц. Нейков, гл. ас. Ивайло Иванов, инж. Галина Илиева, инж. Весела Дичева, инж. Людмила Янкова, докторантите към катедрите, които със своя апостолски по характер, неуморен и много често незабележим труд, осигуряват условията, благоприятната среда за развитието.

Следва високо да се оцени подкрепата на ръководството на Лесотехническия университет, както и чудесните условия за деловата работа на конференцията, създадени от екипа на УОГС „Георги Аврамов“, Юндола.

Следва още да се посочи, че неусетно, но напълно естествено между тези елементи, между всички нас се създаде една здрава връзка, наречена научна дискусия по проблемите на „Управлението и устойчивото развитие“.

Защото, убедени сме, за да има утре, трябва да се започне от днес! В днешното забързано и изпълнено с много предизвикателства време,

поели по дългия път на хармонизирането на сложните и противоречиви взаимоотношения между човека и природата, приоритетно следва да отделим необходимото внимание на днешните действия и с тях да дадем шанс на нашите деца, на нашите внуци, на идните поколения на България, на Европа и на Света!

Всички останали приоритети следва да отстъпят пред опасността да изгубим Планетата

Земя, както и ресурсите, с които тя разполага за нормален живот на нашата цивилизация!

Само по този начин, от действията на всяка отделна страна, нашата планета – Земята ще бъде съхранена и нашата цивилизация ще получи своя шанс да премине през годините на настъпилото Трето хилядолетие раждането на Христа!

YUNDOLA ‘99 CLUB – 20 YEARS DEDICATED TO THE CHALLENGES OF MANAGEMENT AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Ivan Paligorov
University of Forestry, Sofia, Bulgaria

Abstract

The short summary of the history and the main results of investigations in the field of management and sustainable development during the last 20 years are presented.